

verslagen & rapporten uit de regio

Broedende Kluten langs de grote rivieren: een aanwinst?

In 'Het Vogeljaar' 29(3): 104-143 maakt Van de Bergh melding van verschillende succesvolle broedgevallen van de Kluut in de uiterwaarden van de grote rivieren in de jaren 1979 en 1980. De vestiging van deze soort noemt hij een aanwinst, vergelijkbaar met de komst van de Bergeend in de jaren vijftig en zestig.

Deze twee soorten zijn inderdaad aanwinsten voor het rivierengebied, als hun komst de bevestiging van een gewenste ontwikkeling zou aanduiden. Dit lijkt echter niet het geval te zijn.

Van de Bergh meldt broedgevallen van de Kluut in slechts één biotooptype, namelijk slikachtige terreinen. Genoemd worden een plas, opgevuld met baggerspecie, kleiputten, gedeeltelijk opgevuld met baggerspecie, een drooggevalen kleiput en een met baggerspecie dichtgestorte zandput.

Deze nestplaatsen duiden er op dat het broeden van de Kluut een gevolg is van zeer rigoreus ingrijpen: ontgronden en slobstorten.

De vergelijking met de Bergeend lijkt inderdaad op te gaan. Deze soort vestigde zich in de uiterwaarden vanaf de jaren vijftig. In die tijd begonnen tevens de grootschalige ontgrondingen.

In vogels van de grote rivieren noemt Van de Bergh als broedhabitat: '...uiterwaarden met grotere of kleinere plassen in de nabijheid van stuwwallen, rivierduinen of andere zandige terreinen. Aan de oevers van grindgaten komt de soort regelmatig voor...'. Bij de bestudering van het verspreidingskaartje van deze soort lijkt de correlatie met *ontgronde* uiterwaarden evident (bijvoorbeeld Millingerwaard, Groenlanden).

De komst van de Kluut en van de Bergeend in de uiterwaarden lijkt dan ook niet alleen maar een (permanente?) areaaluitbreiding van deze twee prachtige soorten. Het is daarnaast ook een indicatie van het verlies aan broedbiotoop van met name weidevogels in de uiterwaarden.

Zo lag in het begin van de jaren zeventig een belangrijk deel van het broedbiotoop van de Kwartelkoning in de uiterwaarden in de Dru tense Waard, de Dreumelse Waard en de Willemspolder. Deze soort is er nu echter, door grootschalige ontgronding en de daarop volgende landbouwkundige intensivering, vrijwel verdwenen. In 1979 en 1980 heeft de Kluut juist in deze waarden gebroed in een aantal van die ontgrondingsgaten.

Van de Bergh heeft mogelijk gelijk als hij zegt dat er in de toekomst vermoedelijk voldoende terreinen beschikbaar zullen blijven om op steeds andere plaatsen aan Kluten met vestigingsplannen soelaas te bieden. Daarmee constateert hij dan mijns inziens tevens dat andere soorten zullen moeten verdwijnen. De

conclusie dat de Kluut een aanwinst is, lijkt dan ook twijfelachtig.

Zijn aanbeveling om de ontwikkeling rond de Kluut te blijven volgen, lijkt zinnig. Dat volgen moet dan wel gebeuren in relatie tot andere soorten, die voor deze pionier moeten wijken. De toename van de Kluut kan dan mijns inziens een indicatie blijken voor de voortschrijdende achteruitgang van de uiterwaarden en daarmee voor de toenemende noodzaak voor een werkelijk beschermend beleid met betrekking tot die uiterwaarden.

■ R. Jongman, Oude Molenweg 228, 6533 WT Nijmegen.

Thema-nummer over streek rond Bakkeveen en Wijnjewoude

Het doel van dit nummer van 'Vanellus' is een breed publiek te wijzen op de mogelijkheden en bijzonderheden van deze streek en dat zijn er nog al wat. Juist door de grote afwisseling in biotopen heeft het gebied grote natuurlijke waarden. Deze worden in dit nummer uitvoerig beschreven. Daarbij komen zowel fauna als flora uitgebreid aan de orde, maar ook de insecten en de paddestoelen zijn in rijke mate aanwezig. Daarnaast is het gehele gebied ook op cultuurhistorisch gebied belangrijk. Het behoud van dit waardevolle gebied zal alleen mogelijk zijn als het beheer op dusdanige wijze plaatsvindt dat de natuurlijke waarden behouden blijven. De recreatie zal, door goede voorlichting, op de noodzaak tot behoud gewezen moeten worden en daartoe levert dit nummer een uitstekende bijdrage.

Bakkeveen-Wijnjewoude. Thema-nummer van 'Vanellus'. Te bestellen door overmaking van f 5,- op girorekening 966 255 tgv. Administratie Vanellus, Woutvaartkade 52, 8606 XV Sneek, onder vermelding van 'Bakkeveen-Wijnjewoude'.

Het Liemersboek

Het Liemersboek, natuur en landschap van het Gelders Eiland en haar bedreigingen, is het verslag van het multidisciplinaire inventarisatie-onderzoek dat de Algemene Christelijke Jeugdbond voor Natuurstudie en Natuurbescherming (ACJN) in 1979 op het Gelders Eiland en in een paar aangrenzende gebieden heeft uitgevoerd naar aanleiding van de vele bedreigingen en aantastingen in dit gebied. De resultaten zijn thematisch verwerkt waarbij er per hoofdstuk over het thema eerst algemene gegevens en achtergrondkennis wordt gegeven. Vervolgens wordt op bodem en landschap en de inventarisatie-gegevens ingegaan, waarna aanbevelingen voor een ander beheer of alternatieve oplossingen gegeven worden.

Na een hoofdstuk over de ontstaansgeschiedenis van bodem en landschap van de Liemers volgen hoofdstukken over: problemen rond woningbouw, verkeer en vervoer, ontgrondingen, kleiwinning, recreatie, macrofauna en plankton in plasjes, dijken, bos, vegetatie, waterhuishouding, weidevogels en

insekten. De tekst, met een rijke schat aan informatie, wordt ondersteund door tabellen en kaartjes en is geïllustreerd met tekeningen en foto's. De literatuurlijst, de bijlagen met soortenlijsten en de los bijgevoegde landschappenkaart maken het boek als inventarisatie-rapport compleet.

Wat betreft de vogels wordt op de pagina's 156-169 nader ingegaan op een weidevogelinventarisatie. Uit de verkregen gegevens blijkt dat bij de moderne landbouw het broedsucces voor de Klevit ronduit bedroevend is en er is geen reden tot optimisme voor de andere weidevogelsoorten (Grutto, Scholekster, Tureluur, Wulp). Een daling van de broedsuccessen wordt verwacht.

P. Bremer, R. Bijkerk, Karln Fockens, A. Hensen, A. van den Hoogen, A. Jansen, N. Jonker, H. Mankor (weidevogels), L. & Mirjam Schilperoord, A. Vaessen, Marian Verdonk, Renske Wiebes, W. Wiersinga (1981): Het Liemersboek, 206 bladzijden, inclusief bijlagen, 48 foto's. Uitg. Jeugdbondsuitgeverij NJN & ACJN. Verkrijgbaar door storting van f 9,— op giro-nummer 233 040 ten name van Jeugdbondsuitgeverij NJN & ACJN, 's-Graveland, met vermelding 'Liemersboek'.

De Groenling

'De Groenling' is een uitgave van de Vereniging voor Milieubehoud en Natuurstudie 'Het Groene Hart'. Nr. 4 (november 1981) is verschenen (gestencild) en verkrijgbaar door overmaking van f 3,50 op (Rabo)bankrek. 35.44.58.221 (girorek.bank: 34.70.91) onder vermelding VMN 'Het Groene Hart', Groenling nr. 4'.

Trektellingen Redichemse Waard 1979

Marcel van Tol, die pas geleden een eervolle vermelding ontving bij de uitreiking van de Nijkamp-prijzen, verwerkte de trektellingen uitgevoerd door de Vogelwerkgroep van de Natuur- en Vogelwacht Culemborg in 1979 in de Redichemse Waard, ten noorden van Culemborg, in een gestencild verslag (20 bladzijden). In oktober werd op 10 dagen geteld. De meeste trek werd op 13, 17 & 19 oktober waargenomen, terwijl op 16 oktober grote troepen Aalscholvers overtrokken.

In totaal werden 28 vogelsoorten genoteerd door zes waarnemers. De verkregen kunnen goed gebruikt worden als vergelijkingsmateriaal.

Nadere inlichtingen bij Marcel van der Tol, Lindeboom 21, 4101 WE Culemborg.

Vogelasiel 'De Hamrik' wil met Steenuil fokken

In het 'Nieuwsblad van het Noorden' van 7 september 1981 las ik dat het vogelasiel 'De Hamrik' in Finsterwolde de Steenuil terug wil brengen in Oost-Groningen. Als het ministerie van CRM en andere instanties er mee accoord gaan, is asielhouder Jan de Haas van plan om te gaan fokken met een jonge Steenuil, die dit voorjaar in Beerta uit het nest viel en werd grootgebracht in het asiel. Volgens bovengenoemd asiel komt de Steenuil niet meer voor in Oost-Groningen, maar deze

soort komt juist nog algemeen voor in dit gebied.

De houder van het asiel, die pas is begonnen met zijn revalidatie-centrum, heeft ons inziens te weinig ervaring met de opvang van gewonde en uitgeputte vogels.

Overigens nemen wij aan dat het ministerie van CRM de benodigde asiolvergunning heeft afgegeven.

Tevens wordt in het bovengenoemd krantenbericht vermeld dat naar vleermuizen wordt gezocht, hetgeen zonder vergunning van CRM niet is toegestaan, vanwege de kwetsbaarheid van deze steeds zeldzaam worden de dieren.

Het artikel in de krant heeft ons inziens het grote publiek onjuist voorgelicht, hetgeen wij onaanvaardbaar vinden.

■ Geert Westerhof, Burgem. van Weringstraat 42, 9665 GT Oude Pekela.

Project Heihof

Project Heihof is de naam van een werkgroep binnen de Vogelwacht Limburg. De werkgroep is opgericht in november 1977, haar taak is het bouwen, ophangen en inventariseren van nestkasten op de Brunssummer Heide en de Schinveldse bossen. Het recreatieschap Oostelijk Zuid-Limburg heeft alle bouwmaterialen en accommodatie beschikbaar gesteld. In het broedseizoen worden alle nestkasten regelmatig gecontroleerd en de resultaten vastgelegd in jaarverslagen. In totaal werden 413 broedsels geteld, waarvan 2640 jongen zijn uitgevlogen. Het aantal opgehangen nestkasten in 1981 was 196 stuks, waarvan er 125 stuks werden bewoond door 8 verschillende vogelsoorten.

Broedvogelinventarisatie 'De Hartelaar' 1979

De Vogelwerkgroep Oost-Veluwe inventariseerde in 1979 het landgoed 'De Hartelaar'. ± 1 km ten zuidwesten van Twello op broedvogels. Bovendien werden er wintertellingen gehouden. De gegevens werden door J.W. Vlottes verwerkt in een gestencild verslag van 14 bladzijden.

De conclusie van de samensteller is dat het hakhout beter beheerd zouden moeten worden, terwijl de jacht in het voorjaar (maart, april en mei) een storende invloed heeft. Van belang is de aanplant van nieuwe hagen met meidoorn, sleedoorn, vlier en dergelijke. De winter 1978/1979 had invloed op de broedsultaten.

Moet natuurgebied 'De Zumpe' verdwijnen?

In Doetinchem wordt momenteel actie ondernomen om het Bestemmingsplan 'Groenendaal' niet te laten door gaan. Vooral de ACJN maakt zich druk om het behoud van het, aan het landbouwgebied 'Groenendaal' grenzend, natuurgebied 'De Zumpe'.

'De Zumpe' is een uniek natuurgebied, omdat er op een klein oppervlak een groot aantal

verschillende geologische formaties voorkomen.

Bovendien onderscheidt het gebied zich nog door:

- Ongeschonden rivierduinen, welke voor ons land zeldzaam zijn.
- Essen of enken, een van de kenmerken van de Achterhoekse oude landbouwgronden.
- Oud verversingsgebied met zijn greppels, zetwallen en veenputten.
- Zijn structuur, een laaggelegen beekgebied omringd door hoge dekzand- en rivierduingebieden.
- Vele houtwallen, knotwilgen en broekbossen.

'De Zumpe' is eveneens een uniek vogelgebied.

In het gebied broeden in het totaal 50 soorten vogels, waarvan sommige in vrij groot aantal. Onder die 50 soorten bevinden zich enige minder algemene zoals: Steenuil, Braamsluiper, Bonte Vliegenvanger, Gekraagde Roodstaart, Matkop en Kulfmees.

Ook komen er een groot aantal zangvogels voor zoals: Nachtegaal, Fitis, Tjiftjaf, Heggenus en Winterkoning.

In het gebied huizen een groot aantal wintergasten en doortrekkers. Als belangrijkste soorten: Buizerd, Torenvalk, Boomkruiper en Wulp.

Niet alleen komen er in dit gebied veel vogels voor, ook vindt men er 180 plantensoorten en vele zoogdieren.

Wat heeft dit nu allemaal met het bestemmingsplan 'Groenendaal' te maken?

Als de gemeente Doetinchem besluit om in 'Groenendaal' 350 woningen te gaan bouwen, zal de waarde van het beschermde natuurgebied 'De Zumpe' worden aangetast onder meer door:

- Toeneming van de betreding van 'De Zumpe', ongeveer 1200 mensen komen dan dicht bij 'De Zumpe' te wonen. Gevolgen hiervan zijn: verstoring van de vegetatie, die in het gebied toch al zo kwetsbaar is en minder algemene vogelsoorten.
- Daling van de grondwaterstand, vervuiling van het gebied.
- Vele vogels, die in 'De Zumpe' broeden, foerageren in 'Groenendaal'. Door bebouwing van dit gebied verdwijnt het foerageergebied voor deze vogels.
- Geluidsoverlast voor bewoners van de woonwijk.

Gebleken is, dat bebouwing van 'Groenendaal' niet nodig is, omdat de huidige uitbreidingsgebieden in ruime mate voldoen aan de woningbehoefte van de gemeente Doetinchem.

In Nederland verdwijnen steeds meer unieke natuurgebieden. De actie die de ACJN in Doetinchem heeft gevoerd, zal tot succes moeten leiden. De gemeente Doetinchem zal het Bestemmingsplan Groenendaal moeten intrekken tot behoud van het beschermde natuurgebied 'De Zumpe'.

Brochure over wegbermen

Het Milieu Infocentrum voor Jongeren en Natuur 2000 (Bervoetstraat 33, 2000 Antwerpen) hebben hun M.I.C.J.-Nieuws, het driemaandelijks tijdschrift van het Milieu Infocentrum voor Jongeren, jaargang 8, nr. 3 van oktober 1980 geheel (ruim 50 pagina's gestencild) besteed aan het onderwerp 'wegbermen'. In 8 hoofdstukken worden talloze problemen inzake wegbermen aan de orde gesteld. Geïnteresseerden kunnen op bovenstaand adres nog trachten zo'n MICJ Info-Brochure in bezit te krijgen.

Een oude opname uit 'De Zumpe' uit het gemeente-archief van de gemeente Doetinchem.

